

VIKTORIJA VAITKEVIČIŪTĖ

Vilniaus universiteto biblioteka
viktorija.vaitkeviciute@mb.vu.lt

odio galia Baroko pamoksluose

Baroko epochoje ypač išpopuliarėjo pamokslo žanras, Tridento visuotiniam Bažnyčios susirinkimui (1545–1563) pasitelkus j kaip vieną svarbiausiy priemoniy kovai su reformacija, taip pat kaip bd stiprinti katalik tikjim. Pamokslo suklestjim lėmė ir retorikos vaidmens augimas. Retorikai i *ars persuadendi* (irodinjimo menas) pasikeitus i *ars bene dicendi* (gražaus kalbėjimo menas), buvo aktualizuota retorikos funkcija – *movere* (jaukinti, sužadinti jausmus) ir trečioji retorikos dalis – *elocutio* (stilius). Retorikai vis daugiau dėmesio skiriant stiliui ir sakymui, silpnėjo ryšys tarp *verbum* (odis) ir *res* (daiktas). odis buvo atlaisvinamas nuo savo reikšmės, ir jam galėjo būti suteikiamos naujos reikšmės siekiant ispdio ir ištaigos. Dėmesys stiliui, žodžio sureikšminimas paskatino koncepto teorijos formavimąsi, taikyt kuriant ne tik poeziją, bet ir pamokslus. Konceptas gali padėti atskleisti kalbin princip, kaip buvo konstruojamas Baroko pamokslas. Kita vertus, pamokslo konceptai – pagrindiniai retoriniai argumentai – dažniausiai yra ventojo Rašto filologin analiz ir interpretacija, tad Biblijos ivairiy reikšmių atskleidimas, ištraukiant ir Antikos literatr, tarnavo tikinčiojo būties identifikacijai.

Koncepto teorij galima pasitelkti analizuojant lietuviy pamokslininko jzuito Konstantino Sirvydo (apie 1580–1631) pirmj originali lietuvisk postil *Punktai sakym* (I d. 1629, II d. 1644). Jos autorius kuria daugia-prasmius enkus, susijungianius i vien didel koncept – gyvenimo knyg, atskleidiani Dievo žodžio gali ir prasm. Sirvydo postil neatsiejama nuo ypač gausiai leistų tuo metu laidotuviy pamoksl lenkų kalba, kuriuose konceptas pasitelkiamas ypač israidingai. Vienas geriausiy šios rūšies pamoksl pavyzdiy yra poeto, šios teorijos kūrėjo Lietuvoje, pamokslininko jzuito Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus (Maciej Kazimierz Sarbiewski, 1595–1640) *Maralo lazda* (*Laska marszakowska*, 1635).